

ONDERWIJS



Vreedzame school Openbare Daltonschool de Reggewinde

Opstekers en afbrekers

Naar School neemt een kijkje op een vreedzame school. Ruzies worden opgelost in de oploshoek en iedere ochtend geven leerling en leerkracht elkaar een hand.

“Als ik ruzie had op mijn oude school legde ik iemand neer en sprong er bovenop. Dat heb ik hier nog niet één keer gedaan. Op deze school los je een conflict pratend op”, vertelt Gijs (11) die sinds het begin van dit schooljaar op de Reggewinde in Hellendoorn zit. “En ik heb ook geen zin meer om de leraren te pesten. Ze zijn hier veel te aardig.”

Leerkracht Lennert Bijl van groep 6, 7 en 8 weet wel hoe dat komt. “Sinds we ons een aantal jaar geleden meer zijn gaan richten op de relatie met de leerling, een van de pijlers van een vreedzame school, ben ik alleen nog maar een ‘leuke’ leerkracht geweest. In die zin dat ik nooit meer heel streng hoef op te treden. Je merkt dat door alle eisen in het basisonderwijs de nadruk vooral ligt op de cognitieve ontwikkeling, terwijl het volgens mij draait om het kind zelf. We hebben om die reden het ochtendpraatje weer ingevoerd. Het kost inderdaad een kwartier, maar als je investeert in een goede relatie met kinderen, gaat het onderwijs vanzelf. En sinds we een vreedzame school zijn, is dat nog verder versterkt. We geven nu elke ochtend elke leerling een hand bij binnenkomst. Om even écht contact te hebben, elkaar in de ogen te kijken en te peilen: hoe is het met je? Het is de smeerolie van de dag.”

Geen scheldkanonnade

Bij het binnenkomen van de vreedzame school is het er niet direct vreedzaam. Maar ja, bij het woord vreedzaam komen er ook visioenen naar boven van naar wierook geurende kerken en stille kloosters in de Italiaanse zon. En zie daar als school maar eens aan te voldoen. Maar rumoerig is het er ook niet. Ondanks dat er her en der plukjes kinderen met elkaar zitten te werken en de deuren van de vier lokalen gewoon open staan (we zijn op een kleine locatie met 66 leerlingen). De sfeer is eerder gemoedelijk. In de pauze wordt er ook gewoon keihard gevoetbald, gerolschaatst en geklauterd. →





‘Bij de kleuters worden conflicten nagespeeld door Aap en Tijger’

kleuterjuf Susanne Altena



Als er onenigheid is over een doelpunt, of 'ie wel of niet telt, volgt er ook geen scheldkanonnade of gekissebis, maar wordt er onderling overlegd. Zo kan het dus ook. Aard van de beestjes of een verdienste van de vreedzame school? Lennert Bijl, naast leerkracht ook coördinator van de vreedzame school, denkt het laatste. “We zijn pas sinds dit schooljaar een vreedzame school, dus helemaal eerlijk is dat niet. Maar de cultuur die bij een vreedzame school hoort, hadden we eigenlijk al. Die gaat namelijk over de manier waarop je met elkaar omgaat. Rekening met elkaar houden in plaats van alleen met jezelf, kunnen omgaan met een meningsverschil, samen conflicten oplossen, je verantwoordelijk voelen voor elkaar, goed kunnen omgaan met onrechtvaardigheid en je actief opstellen als andere kinderen gepest worden. Dat zijn de speerpunten van een vreedzame school en die sluiten perfect aan bij wat we als team belangrijk vinden en waar we al jaren aan werken. Met vreedzame school verankeren we eigenlijk waar we voor staan.”

Doen als een boze tijger

Bijl: “In de praktijk betekent het bijvoorbeeld dat we op een bepaalde manier een conflict oplossen. Daar hebben we zelfs een oploshoek voor op school. De leerlingen delen hun ervaring en mening met elkaar, luisteren naar elkaar en komen uiteindelijk samen met een oplossing waar beide partijen zich in kunnen vinden. Dat geldt voor groep 8, maar in zekere zin óók al voor de kleuters die dit uiteraard op hun eigen niveau toepassen. Het klinkt als een utopie, maar het werkt echt.” Het huidige thema in de lessenserie van vreedzame school is dan ook *We lossen samen conflicten op*. “Onderdeel daarvan zijn opstekers en afbrekers”, vertelt kleuterjuf Susanne Altena. “Een opsteker betekent dat je iets goeds hebt gedaan voor jezelf of een ander, bij een afbreker juist niet. Het mooie is dat de hele school nu dezelfde taal spreekt. Als iemand iets vervelends doet, kun je nu heel eenvoudig zeggen ‘dat vind ik een afbreker’ zonder dat je het daarmee heel zwaar maakt. Iedereen snapt het. Ook mijn leerlingen van 4, 5 jaar. Laats had een kleuter zelfs thuis tegen haar vader gezegd: ‘Pap, dat vind ik een afbreker’. Het gaat om bewustwording en je ziet dat dit al vanaf heel jonge leeftijd kan.” Omdat inlevingsvermogen voor kleuters nog wel lastig is, worden conflicten nagespeeld door

WAT IS EEN VREEDZAME SCHOOL?

Er zijn op dit moment 850 vreedzame scholen in Nederland en ieder jaar komt er een flink aantal bij. In sommige steden, zoals Utrecht, Groningen en Amsterdam zijn er zelfs vreedzame wijken. Iedere school kan een vreedzame school worden. Al vraagt dit wel om draagvlak en inzet van de schoolleiding en het team. Om een vreedzame school te worden, doorloopt de school een tweejarig invoeringstraject, onder begeleiding van een vreedzame schooltrainer. De vreedzame school bevat een complete lessenserie over sociale competentie en democratisch burgerschap, maar gaat dus verder dan alleen lesjes afdraaien. Zo worden er bijvoorbeeld leerlingen binnen de school opgeleid tot mediator. Zij helpen bij het oplossen van conflicten. De vreedzame school heeft lessenseries uitgewerkt voor verschillende doelgroepen: van (speciaal) basisonderwijs tot peuters.

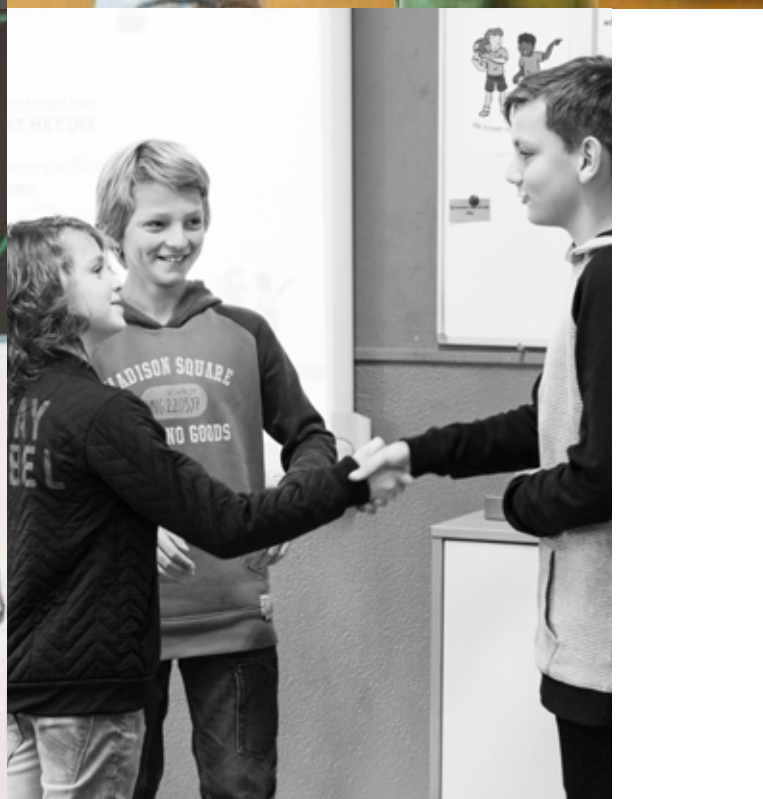
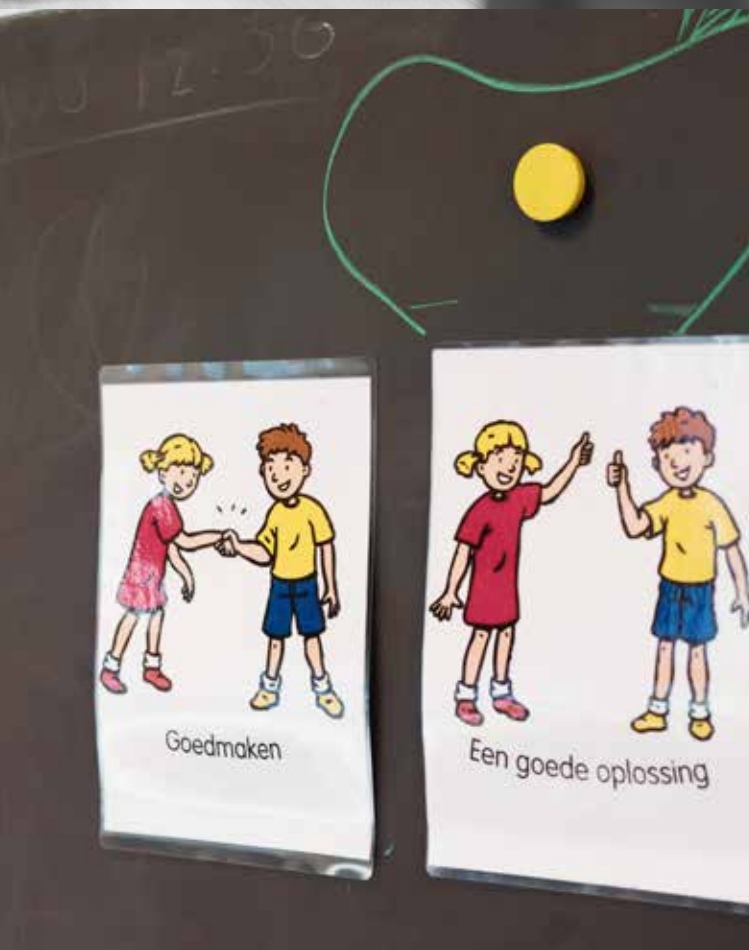
DEVREEDZAMESCHOOL.NL

Aap en Tijger, twee handpoppen met ieder een heel eigen karakter. Altena: “Als een kleuter nu bepaald gedrag vertoont kan ik zeggen: ‘Je doet nu net als boze tijger toen deed. Daarmee wordt het zelfs voor de jongste leerlingen heel duidelijk.’ De leerlingen uit groepen 3 tot en met 8 spelen conflicten uit met behulp van petten: De rode pet betekent boos zijn en alleen doen wat je zelf wilt, de gele pet staat ervoor dat je dingen in overleg oplost en draag je een blauw pet dan trek je je terug of geef je de ander de schuld. Bijl: “Een rol aannemen in een conflict wordt zo heel tastbaar.” →



**‘Vooral eerlijk zijn
is heel belangrijk’**

Leerling Lieke (9) uit groep 6



‘Dat praatje ’s ochtends is de smeerolie van de dag’

Leerkracht Lennert Bijl

Pestvrije school

Een vreedzame school is niet alleen een methode om een goede schoolcultuur in te bakken, het is ook preventief bedoeld tegen pesten. Bijl: “Het voorkomen van pesten is een belangrijk onderdeel van een vreedzame school. Tijdens de lessen leren de kinderen bijvoorbeeld wat pesten met iemand kan doen. Dat het iemand kan breken en dat je dat nooit meer helemaal heel kunt maken. Dat, in combinatie met de kernwaarden dat iedereen erbij hoort en dat iedereen anders is, zorgt ervoor dat er niet meer gepest wordt op onze school. Er zijn heus nog wel kinderen die soms iets vervelends zeggen tegen een ander, maar écht pestgedrag zien we niet meer. In mijn groep zit een aantal kinderen met speciale ontwikkelingsbehoefte zoals autisme en ADHD. Het mooie is dat je andere leerlingen soms hoort zeggen: ‘Daar kan hij niets aan doen, dat komt omdat hij ADHD heeft’. Dan respecteer je dat iemand anders is en heb je oog voor de ander en bekijken de lessen blijkbaar.”

Iedereen wordt gezien

Paula Hofrichter, moeder van Charlotte (9) in groep 6 en Juliette (8) in groep 5, herkent die vreedzame schoolprincipes. “Charlotte en Juliette zijn vorig jaar ingestroomd op deze school. Charlotte liep op haar vorige school vast in het systeem. Er was geen tijd meer voor een schouderklopje of om haar zelfvertrouwen op te krikken en haar juf begreep haar niet. Voordat we overstapten heeft ze een week meegedraaid in de klas. Dat beviel zo goed dat ze niet meer terug wilde naar haar oude school. Volgens mij kwam dat omdat zijzelf weer op één stond in plaats van haar prestaties. Ze voelt zich weer begrepen. Charlotte is bijvoorbeeld heel goed in sport. Op deze school werd dat talent gebruikt om haar meer zelfvertrouwen te geven. Op de vorige school is het überhaupt nooit aan de orde geweest.” Leerkracht Bijl vult aan: “Dat is waar het bij de vreedzame

BIJ WET GEREGELD

Sinds 1 augustus 2015 is in de wet vastgelegd dat scholen een sociaal veiligheidsbeleid moeten voeren. Om dit te doen zijn voor basisscholen verschillende methodes beschikbaar. Zo heb je bijvoorbeeld ook kanjerscholen, Kwink en vreedzame scholen.

Door deze nieuwe wet moeten basisscholen het effect van het veiligheidsbeleid periodiek monitoren. En de volgende taken bij tenminste één persoon beleggen:

- het coördineren van antipestbeleid
- het fungeren als vast aanspreekpunt in het kader van pesten

De onderwijsinspectie ziet toe op naleving van deze verplichting.

school om gaat. Het is niet alléén die lessenserie, maar het is een manier van leven en dat dringt door in alle lagen van de school.” Paula Hofrichter: “Ik zie het ook bij mijn andere dochter. Juliette zag vorige week een meisje in haar eentje naar de zwembus lopen. Dat vond ze niet leuk voor dat meisje dus koppelde ze haar aan iemand anders die ook alleen liep. Ze kreeg er een opsteker voor in de klas. Het zit hem echt in deze kleine dingen.” Een ander speerpunt van een vreedzame school is dat je samen verantwoordelijk bent voor de sfeer en de omgeving. Aan het begin van het schooljaar heeft elke klas daarom een takenlijst opgesteld en iedereen ergens voor verantwoordelijk gemaakt. Daarnaast zijn er ook op klassenniveau regels met elkaar gemaakt. Bij de kleuters gaat het dan om ‘stop, hou op’ zeggen als je wilt dat iemand stopt →



Prinses Laurentien:
 “Luisteren gaat ook over wat er niet gezegd wordt.”



en in groep 6-7-8 hebben leerkracht en leerlingen met elkaar besloten: we vertrouwen elkaar. Lennert Bijl: “Ik heb dat bekrachtigd door een contract te maken waarop iedereen een handtekening heeft gezet. Ik zelf ook. En ja, dan gebeurt het wel eens dat je er als leerkracht zelf op wordt gewezen.” Leerling Gijs: “Achter de school mag je eigenlijk niet spelen, maar wij wilden dat toch. Ik heb toen gezegd: je moet ons vertrouwen meester. En toen mocht het.” Bijl: “Deze methode betekent ook dat je leerlingen soms gelijk moet geven en de regels boven jezelf moet stellen om te laten zien dat je de omgangsregels echt belangrijk vindt. En nee, Gijs heeft dat vertrouwen niet beschaamd.”

Vooral heel gezellig

Ruben (11) uit groep 7 ervaart de vreedzame school vooral op het plein. “Laatst waren we aan het voetballen en had iemand de bal te ver weggeschopt. Er ontstond een conflict. Er ontstaat hier dan geen ruzie, want wij hebben het met elkaar uitgesproken.” Lieke (9) uit groep 6 zegt: “Vooral eerlijk zijn is heel belangrijk. En afbrekers zijn niet leuk.” Julia (9) uit groep 6 vindt dat ook. “Ik vind het vooral heel gezellig in de klas. Er wordt veel gelachen. En als je tijdens de les een raar liedje wilt zingen, dan lacht meester gewoon mee. Als je een goede school bent, heb je ook niet zoveel strenge regels nodig.” Dat het met onderlinge relaties tussen de leerlingen goed zit blijkt wel uit het feit dat een knuffel geven heel normaal is in de klas. Ook de meester ontvangt soms een spontane knuffel. “Er is een periode geweest dat ik leerlingen van me af duwde als ze wilden knuffelen, maar nu denk ik: ze hebben het blijkbaar nodig.” ♦



‘Het zijn niet alleen lessen, het is een manier van leven’

Leerkracht Lennert Bijl

DOELEN VAN DE VREEDZAME SCHOOL

De vreedzame school heeft als doelen:

- op een positieve en zorgzame manier met elkaar omgaan
- op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen
- constructief conflicten oplossen
- verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en voor de gemeenschap
- open te staan voor verschillen tussen mensen

DEVREEDZAMESCHOOL.NET